

Lester R. Brown (2011), *World on the Edge. How to Prevent Environmental and Economic Collapse*. New York/London: Norton

Nyttig, men apolitisk kriseanalyse

Mange kjenner Lester Brown fra World Watch-rapportene, som hvert år har rystet verden med sin dokumentasjon av miljø- og ressursproblemer. Nå heter institusjonen Earth Policy Institute, men den aldrende gentleman er like produktiv.

Det bildet Brown tegner, er mer dystert enn noensinne. I tur og orden beskriver han ødeleggelsene av naturmiljøet, hvilke konsekvenser de har, hva vi kan gjøre - den såkalte plan B - og hvor travelt vi har det.

Miljøproblemene blir primært knyttet til vannmangel, erosjon og klimaproblemer. De forplanter seg til sviktende matproduksjon, et økende antall miljøflyktninger og skakk-kjørte politiske regimer. Redningen hevdes å ligge i en mer energieffektiv økonomi, overgang til fornybare energikilder, gjenoppbygging av naturressursene, tiltak mot befolkningsvekst og økning av matproduksjonen.

Problemene forfatteren beskriver, blir dokumentert til fulle. Men det har de vært lenge. Selvsagt er løpende oppdatering viktig, og for nye lesere kjærkommen, men perspektivene er velkjente, og ville ha tjent på en utvidelse. Plan B er heller ikke noe annet enn tiltak vi smertelig vet trengs - igjen med forbehold om at noen trenger nettopp en grundig innføring. Vi får høre om grønne skatter og teknologiske muligheter, om vindmøller, sparepærer og høyhastighetstog. Jo, han tar også for seg markedet, men er mer opptatt av at det ikke virker etter forutsetningene enn av problemene dagens markedsøkonomi innebærer. Han er bekymret fordi markedsprisene ikke reflekterer miljøkostnadene ("full costs"), men ser ikke andre styringsmuligheter enn de som ligger i markedet. Heller ikke er han opptatt av den økonomiske og sosiale ulikheten en ekstrem markedsøkonomi fremmer. Den enkeltes handlingsmulighet er hos Brown knyttet til påvirkning av markedet (forbrukermakt); bare sporadisk antydes politiske løsninger, og vi finner lite av samfunnsvitenskapelig analyse. Men han har en referanse til vår

egen Øystein Dahle som det er mer fart i: "Sosialismen brøt sammen fordi den ikke tillot markedet å fortelle den økonomiske sannheten. Kapitalismen kan komme til å bryte sammen fordi den ikke tillater markedet å fortelle den økologiske sannheten" (min oversettelse).

Min største innvending er denne: Brown berører ikke selve kjernen i problemene han beskriver - de økonomiske vekstmekanismene, enten de finnes i statskapitalismen eller i privatkapitalismen - de som genererer både klimaproblemer og rovdrift på ressurser. Han stiller ikke spørsmål om produksjonsomfang eller atferdsstandarder (hva vi kan tillate oss), langt mindre om restriksjoner og grenser for forbruk og atferd. Han framhever teknologiske løsninger, men kommenterer ikke at gevinstene - enten det gjelder energieffektivitet eller rens tiltak - ikke makter å konkurrere med det økte forbruket og dermed miljøproblemene.

Tittelen peker på faren for ikke bare et økologisk men også et økonomisk sammenbrudd. Det er ikke vanskelig å se denne sammenhengen, men den er ikke særlig utredet i boka. Det nærmeste han kommer, er når han snakker om skjulte kostnader, men han løfter dem ikke opp til et samfunnsøkonomisk nivå. Igjen er det politikken som mangler.

Det står fast at denne boka er viktig for den som vil skaffe seg oversikt over dagens miljøproblemer og deres konsekvenser, og som kanskje er i ferd med å klatre opp på barrikadene. Slik sett har den noe for seg for en voksende gruppe av engasjerte besteforeldre.

Plan B2.0. Uppdrag: rädda civilisationen! er tittelen på en eldre versjon av Browns tankegods, oversatt og utgitt svenske besteforeldre. Hvis noen foretrekker svensk framfor engelsk, er dette et alternativ. Da er det bare å klikke seg inn på www.framtidsverket.se, og laste ned boka gratis.